

DZIAŁALNOŚĆ SEKT I NOWYCH RUCHÓW RELIGIJNYCH A DUSZPASTERSTWO

Powstawanie i dynamiczny rozwój sekt można uznać za charakterystyczne zjawisko naszej epoki, którą określa się czasami jako „wiek sekt”. Oddziaływanie sekt rozciąga się na wszystkie kontynenty, jednak podanie dokładnej liczby osób należących do sekt napotyka na poważne trudności¹. Jest to związane z koniecznością sprecyzowania, którą grupę można zaliczyć do sekt, a także uwzględnienia zróżnicowania stopnia i typu zaangażowania, jakiego domaga się określona sekta od swoich członków. Dodatkowym utrudnieniem są także dane dotyczące członków oraz osób występujących z szeregów sekty podawane przez przedstawicieli sekt². Podobnie orientacyjny charakter mają dane informujące o liczbie i rodzajach sekt działających współcześnie³.

Nie tylko gwałtowny rozwój sekt i nowych ruchów religijnych, ale także towarzyszące tej dynamice niepokojące zjawiska spowodowały reakcje wielu międzynarodowych i państwowych gremiów⁴. Impulsem do zdecydowanych reakcji były przypadki zbiorowych samobójstw, działalność przestępcza niektórych sekt i nowych ruchów religijnych, łamanie praw człowieka, a nawet akty terrorystyczne. Obok postulatów dotyczących przygotowania adekwatnych instrumentów prawnych wobec przestępczej działalności niektórych sekt i nowych ruchów religijnych⁵, a także konieczności wymiany informacji, na uwagę zasługuje

---

¹ B. Ferdek. *Sekty i nowe ruchy religijne jako problem teologiczny*. Wrocław: Wyd. PFT 1997 s. 19.

² E. Barker. *Nowe ruchy religijne*. Kraków: Wyd. Nomos 1997 s. 228-234.

³ Informacje dotyczące najważniejszych sekt i nowych ruchów działających w Polsce można znaleźć: Z. Pawłowicz. *Leksykon Kościołów, ruchów religijnych i sekt w Polsce*. Częstochowa: Wyd. „Niedziela” 2008; S. Beźnic. *Przegląd nowych ruchów religijnych w Polsce*. W: Barker. *Nowe ruchy religijne* s. 251-339.

⁴ Na uwagę zasługują: przyjęty przez Parlament Europejski tzw. *Raport Cottrella* (1984 r.), *Rezolucja w sprawie ruchów kultowych w Europie* Parlamentu Europejskiego z 1996 r. oraz rekomendacja uchwalona w 1999 r. przez Radę Europy pt. *Nielegalna działalność sekt*. Zob. N. Luca. *Sekty*. Warszawa: Pax 2005 s. 107-134. W Polsce na uwagę zasługuje dokument wydany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji i Międzyresortowy Zespół do Spraw Nowych Ruchów Religijnych pt. *Raport o niektórych zjawiskach związanych z działalnością sekt w Polsce*. Oprac. K. Wiktor, G. Mikrut. Warszawa 2000 mps.

⁵ N. Luca zauważa, że zasada wolności religijnej zakłada w sposób idealistyczny, że państwa zachowują neutralność wobec działalności wspólnot religijnych i ludzi wierzących. Pojawia się bowiem problem granicy między wolnością wierzeń, a koniecznością zapobiegania przestępstwom związanym z niektórymi wierzeniami. Wolność religijna ma jednak granice. Wolność wierzenia z pewnością jest bezwzględna i nie ma ograniczeń, natomiast z wolnością działania już tak nie jest. Zob. Luca. *Sekty* s. 90-91; 112.

wezwanie do tworzenia i popierania centrów informacji o sektach i nowych ruchach religijnych, zwłaszcza na terenach ich szczególnej aktywności⁶.

Zjawisko sekt i nowych ruchów religijnych jako wyzwanie duszpasterskie dla Kościoła dostrzeżone zostało na początku lat osiemdziesiątych XX wieku. Przejawem tego był wydany w 1986 r. raport pt. *Sekty albo nowe ruchy religijne. Wyzwania duszpasterskie*⁷, który powstał na podstawie 75 odpowiedzi na kwestionariusz rozesłany przez Watykański Sekretariat Jedności Chrześcijan, Sekretariat dla Religii Niechrześcijańskich, Sekretariat dla Niewierzących, Papieską Radę do spraw Kultury i dokumentację otrzymaną od Konferencji Episkopatów. Był to próba ogólnego i wstępnego nakreślenia fenomenu sekt domagająca się dalszych poszukiwań i aktualizacji. Kolejnym ważnym dokumentem dotyczącym zjawiska sekt i nowych ruchów religijnych jest wystąpienie kard. F. Arinze na Nadzwyczajnym Konsystorzu Kardynałów w 1991 r. zatytułowane *Sekty i nowe ruchy religijne jako problem duszpasterski*⁸. To nauczanie winno wyznaczać kierunki działań duszpasterstwa wobec zjawiska sekt i nowych ruchów religijnych.

Podjmując problematykę strategii duszpasterskiej wobec dynamicznie rozwijających się sekt i nowych ruchów religijnych konieczna jest ukazanie czym jest sekta?, jak można ją rozpoznać?, jakie są przyczyny rozwoju i przynależności do sekt i nowych ruchów religijnych?, kim są członkowie sekt oraz jakie skutki pociąga za sobą przynależność do tego typu grup? Dopiero na bazie tych informacji można podjąć próbę wskazania środków duszpasterskich, które Kościół powinien zastosować wobec fenomenu sekt. Są to przede wszystkim działania profilaktyczne, wzmacniające i pogłębiające wiarę członków Kościoła.

1. Charakterystyka sekty i nowych ruchów religijnych

Sekty są rzeczywistością bardzo zróżnicowaną, skomplikowaną i niejednoznaczną. Dotąd nie udało się wypracować precyzyjnego określenia sekty. Zamieszanie terminologiczne sprzyja rozwojowi sekt, ułatwia im utrzymywanie aury niejasności, a ponadto pozwala przypisywać sobie nazwy kościołów, stowarzyszeń, fundacji, szkół czy ośrodków.

---

⁶ M. Fiałkowski. *Sekty i nowe ruchy religijne. Wyzwaniem dla duszpasterstwa w Polsce. Na marginesie „Raportu o niektórych zjawiskach związanych z działalnością sekt w Polsce”*. RT 50:2003 z. 6 s. 21-22.

⁷ OsRomPol 7:1986 nr 5 s. 3-6.

⁸ OsRomPol 12:1991 nr 7 s. 12-16.

a) pojęcie sekty

Termin „sekta” jest pojęciem wieloznacznym i różnie definiowanym. Najczęściej wywodzi się je od łacińskiego słowa *sequor* - iść, podążać za kimś, towarzyszyć⁹. Czasami bywa ono także wyprowadzane od łacińskiego *secare* - odcinać, odrąbywać, dzielić¹⁰. W języku łacińskim słowo *secta* oznacza sposób życia, zasadę, linię polityczną, stronnictwo, szkołę filozoficzną i religijną¹¹. Raport Stolicy Apostolskiej dotyczący sekt zwraca uwagę, że termin „sekta” ma zabarwienie pejoratywne i zdaje się zawierać ocenę negatywną, dlatego lepsze jest stosowanie określenia „nowe ruchy religijne” lub „nowe grupy religijne”¹². Ponadto należy zauważyć, że zjawiska, które dzisiaj określa się mianem sekty, są bardzo zróżnicowane i mają szerszy niż w przeszłości wymiar, wykraczający poza tradycyjne rozumienie pojęcia „sekta”. W przeszłości sekty religijne były schizmatycznym wyzwaniem rzuconym Kościołowi i sytuowały się w obszarze jednej religii, obecnie stanowią grupy czerpiące zarówno z chrześcijaństwa, jak i odległej tradycji Wschodu¹³ oraz rozmaitych prądów filozoficznych¹⁴.

Określenie „nowe ruchy religijne” wydaje się bardziej neutralne i wystarczająco ogólne, aby objąć nim całość tak zróżnicowanego zjawiska. Omawiane ruchy są nowe w tym znaczeniu, że pojawiły się w obecnej postaci po II wojnie światowej, a także jawią się jako alternatywa wobec oficjalnej religii i dominującej kultury. Słowo „nowe” może wskazywać, że wspomniane ruchy są dla naszej kultury pewną nowością (np. grupy buddyjskie) oraz charakteryzują się nowym dynamizmem, który próbuje odnowić stare tradycje religijne. Mówiąc zaś, że nowe ruchy są „religijne” myślimy o proponowanych przez nie religijnych lub filozoficznych światopoglądach, stosowanych środkach służących rozwojowi duchowemu

---

⁹ X. Léon-Dufour. *Słownik Nowego Testamentu*. Poznań: Wyd. Księgarnia św. Wojciecha 1981 s. 561; H. Cazelles. *Czym jest sekta religijna?* „Communio” 11:1991 nr 3 s. 4; Z. Pawłowicz. *Kościół i sekty w Polsce*. Gdańsk: Wyd. Stella Maris 1992 s. 105; F. Valentin. *Sekten*. W: *Lexikon der Sekten, Sondergruppen und Weltanschauungen*. Freiburg, Basel, Wien: Herder 1991 s. 950.

¹⁰ A. Zwoliński. *Anatomia sekty*. Kraków: Wyd. Gotów 1996 s. 13; A. Skowronek. *Sekty zgorzenie czy wyzwanie dla Kościoła*. Kraków: Instytut Teologiczny Księży Misjonarzy 1992 s. 6; J. Duchesne. *Kościół sekt?* „Communio” 11:1991nr 3 s. 19.

¹¹ Luca. *Sekty* s. 8.

¹² *Sekty albo nowe ruchy religijne. Wyzwania duszpasterskie. Raport bieżący oparty na ok. 75 wypowiedziach i dokumentacji otrzymanej do 30 października '85 od regionalnych i krajowych Konferencji Episkopatów opracowany przez Sekretariat Stanu, Sekretariat Jedności Chrześcijan, Sekretariat dla Religii Niechrześcijańskich, Sekretariat dla Niewierzących, Radę do spraw Kultury*. OsRomPol 7:1986 nr 5 s. 3.

¹³ N. Luca uważa, że jednym ze źródeł nowej atrakcyjności Wschodu jest wyłom jakiego dokonał darwinizm. Nieprzygotowane nań chrześcijaństwo uległo osłabieniu. W tej sytuacji filozofie hinduistyczne i buddyjskie jawią się mogą – ze swoją teorią rozwoju jednostki w jej kolejnych reinkarnacjach – jako duchowe zwierciadło nowej teorii ewolucji. Fascynacja Indiami dorównuje istniejącej kilkaset lat wcześniej fascynacji Azjatów nauką zachodnią. Luca. *Sekty* s. 41.

¹⁴ M. Libiszowska-Żółtkowska. *Nowe ruchy religijne - zjawisko socjologiczne*. „Więź” 1993 nr 3 s. 48; B. Bartkowska. *Sekty. Analiza psychologiczna problemu w kontekście historycznym*. „Życie i Myśl” 45:1997 nr 3 s. 40-41.

oraz odpowiedziach na fundamentalne pytania¹⁵. Należy jednak zaznaczyć, że także powyższe określenie nie jest do końca adekwatne, wymaga bowiem wyraźnego odróżnienia „nowych ruchów religijnych” – jako odrębnych grup – od Kościołów i wspólnot kościelnych, a także ortodoksyjnych ruchów powstających w łonie Kościoła¹⁶.

Mimo niejednoznaczności pojęcia „sekta” i zazwyczaj negatywnych, emocjonalno-oceniających charakterystyk grup, do których odnoszone jest to miano, trudno z niego zrezygnować ze względu na fakt wykorzystywania tego terminu od dawna w naukach społecznych i teologii. Zdaniem T. Palecznego zerwanie z tradycją językową oznaczałoby naruszenie porządku semantycznego, w którym pewne, różne od kościelno-instytucjonalnych, małe wspólnotowe formy kultu religijnego, wyróżniane są analizowanym pojęciem, charakteryzującym odrębny jakościowo rodzaj grupy wyznaniowej. Uwzględnić należy także to, że wciąż nie istnieje zadawalający wszystkich teoretyczno-opisowy ekwiwalent pojęcia „sekta”, a próby zastosowania rozmaitych kategorii zastępczych mnożą jedynie kontrowersje zamiast je redukować i usuwać¹⁷.

W odniesieniu do wymienionych wyżej ruchów używa się także innych określeń, np.: nowe religie, religie marginalne, wolne ruchy religijne, alternatywne ruchy religijne, marginalne ruchy religijne, kultury, niezależne ruchy religijne, ruchy kultowe i inne¹⁸. Często także używa się terminów „sekta” i „nowe ruchy religijne” zamiennie.

b) najważniejsze cechy oraz podział sekt i nowych ruchów religijnych

Wspomniany raport Stolicy Apostolskiej definiuje sektę jako „grupę religijną posiadającą własny, indywidualny światopogląd, wywiedziony z nauk jakiejś wielkiej religii światowej, lecz nie tożsamy z nimi”¹⁹. Przytoczona definicja, jak i wiele innych²⁰, nie wyczerpuje problematyki sekt i nowych ruchów religijnych, dlatego w celu głębszego zapoznania się z tym zjawiskiem należy wskazać na najważniejsze cechy sekt i nowych ruchów religijnych, do których można zaliczyć:

– odłączenie od jakiejś religii lub większej wspólnoty religijnej. Odłączenie to protestem przeciwko oficjalnej nauce danej religii czy Kościoła, przeciwko przyjętym formom kultu,

---

¹⁵ F. Arinze. *Sekty i nowe ruchy religijne jako problem duszpasterski*. OsRomPol 12 :1991 nr 7 s. 12.

¹⁶ *Sekty albo nowe ruchy religijne* s. 3; zob. Raport Cottrella. Parlament Europejski. Dokument 1-4/84, 2 kwietnia 1984. W: *Wspólnoty kościelne, niezależne grupy religijne, sekty na przykładzie Ameryki Łacińskiej*. Warszawa: Verbinum 1994 s. 251.

¹⁷ T. Paleczny. *Sekty*. W: *Słownik społeczny*. Red. B. Szlachta. Kraków: WAM 2004 s. 1176.

¹⁸ Zob. Arinze. *Sekty i nowe ruchy religijne* s. 12

¹⁹ *Sekty albo nowe ruchy religijne* s. 3.

²⁰ Zob. Ferdek. *Sekty i nowe ruchy religijne* s. 21-31.

strukturom organizacyjnym albo też odrzuceniem autorytetu przywódców religijnych głównego nurtu religijnego²¹;

– przypisywanie sobie wyłączności na posiadanie prawdy (ekskluzywizm) i środków prowadzących do zbawienia. Przejawia się to w wybujałej świadomości wybraństwa, redukującego możliwość zbawienia wyłącznie do członków sekty²²;

– izolacjonizm. Członkowie sekt i nowych ruchów religijnych bardzo często są izolowani od aktualnej rzeczywistości, zrywają więzi z rodziną, kontakt z innymi ludźmi, którzy nie podzielają ich przekonań. Odwracają się także od wydarzeń świata zewnętrznego, nie uczestniczą w przemianach społecznych i w rozwoju kultury. Postawie odwracania się od świata, połączonej często z dualistyczną koncepcją rzeczywistości, towarzyszy silna orientacja eschatologiczna²³;

– antyekumeniczność połączona z radykalnym dystansowaniem się od Kościołów, a nawet wrogość wobec nich, zwłaszcza wobec Kościoła katolickiego. Taka postawa utrudnia, a nawet w niektórych wypadkach uniemożliwia dialog z sektami i nowymi ruchami religijnymi;

– posiadanie, poza Biblią, także innych „ksiąg objawionych”, „proroctw” będących najczęściej piśmiennictwem przywódcy i założyciela grupy. Nie rzadko tym „objawieniom” przyznaje się większe znaczenie niż Pismu św. Niektóre sekty i nowe ruchy religijne wyłączają pewne księgi z kanonu Biblii, bądź nadają im własną interpretację, radykalnie zmieniając ich treść. Ponadto grupy te charakteryzują się indywidualizmem i fundamentalizmem w interpretacji Pisma św.²⁴. Wszystko to prowadzi do licznych błędów i wypaczeń doktrynalnych²⁵;

– specyficzna rola przywódcy. Sekty i nowe ruchy religijne przypisują przywódcy wybitną rolę w dziedzinie doktryny i administracji. Członkowie tych grup wierzą w wyjątkową moc i

---

²¹ W. Łydka. *Sekty*. W: *Słownik teologiczny*. Red. A. Zuberbier. T. 2. Katowice: Księgarnia św. Jacka 1989 s. 234-236; E. Troeltsch. *Kościół a sekta*. W: *Socjologia Religii. Wybór tekstów*. Oprac. F. Adamski. Kraków: WAM 1984 s. 104-105.

²² Skowronek. *Sekty zgorzenie* s. 8; Nowak, jw. s. 14-15.

²³ O. D. Santagada. *Charakterystyka oraz sytuacja sekt i niezależnych grup religijnych*. W: *Wspólnoty kościelne* s. 19; Skowronek. *Sekty zgorzenie* s. 12-13.

²⁴ *Sekty albo nowe ruchy religijne* s. 6; Valentin. *Sekten* s. 952-953; E. Sakowicz. *Zjawisko sekt w refleksji świeckiego teologa*. W: *Duchowość bezdroży*. Red. J. Misiurek, W. Słomka. Lublin: TN KUL 1995 s. 81.

²⁵ Y. Congar zauważa, że umysłowość sekciarska jest „fundamentalistyczna”, to znaczy że teksty biblijne rozumie w sensie sztywnej i materialnej dosłowności, nie uwzględniając środowiska historycznego ani literackiego; przywiązuje się do pewnej, dość ograniczonej liczby wersetów, zwykle w profetycznym lub apokaliptycznym stylu, i na nich ogniskuje całe zainteresowanie, teksty te rozumie bez zestawiania i uzgadniania ich z innymi tekstami, zwłaszcza z wypowiedziami ogólniejszymi, czyli poza obrębem tego, co nazywamy „analogią wiary”. Te profetyczne czy apokaliptyczne teksty rozumiane materialnie, stosując do określonych wydarzeń historycznych, uważając, że są one wyraźnie zapowiedziane, oraz wylicza materialne okoliczności i daty za pomocą rachunków pseudobiblijnych, w rzeczywistości dość dowolnych i spornych. Y. Congar. *Szeroki świat moją parafią*. Kraków: Cerf-Kairos 2003 s. 214.

szczególne posłannictwo swojego przywódcy. Jest on niekwestionowanym autorytetem i zajmuje w grupie miejsce centralne, stając się symbolem jej stabilności, jedności i gwarantem przetrwania. Przywódcy i założyciele sekt i nowych grup religijnych podają się za wcielenia bogów i osób historycznych, za wybrańców przeznaczonych do szczególnej misji, oświeconych nauczycieli, uzdrowicieli i nadludzi²⁶. Charyzmatyczny guru, o niekwestionowanej władzy jest często osobą o zaburzonej osobowości. Z jednej strony stara się być serdeczny, przez co zyskuje przywiązanie ludzi, a zarazem bywa wyjątkowo bezwzględny. Sekta podporządkowana silnej władzy, będąca strukturą zhierarchizowaną i scentralizowaną, bez żadnej kontroli z zewnątrz, w połączeniu z bezwarunkową miłością jaką darzą członkowie sekty swego przywódcę, stwarza dogodną sytuację do występowania wszelkich możliwych nadużyć²⁷;

– prozelityzm. Sekty i nowe ruchy religijne cechuje dążenie do nawracania innych na swoje wyznanie i pragnienie pozyskania jak największej liczby osób. Tej misjonarskiej gorliwości towarzyszy radykalny moralny rygorizm, odrzucenie kompromisów i fanatyzm²⁸.

Duża liczba sekt i nowych ruchów religijnych oraz ich zróżnicowanie postulują potrzebę ich systematyzacji. Dokonanie jasnego podziału wspomnianych grup napotyka jednak na duże trudności²⁹. Biorąc pod uwagę tradycje, z jakich wyrastają sekty J. Krucina dzieli sekty i nowe ruchy religijne na trzy grupy. Do pierwszej zalicza sekty i ruch, wyrosłe na bazie chrześcijaństwa, np. mormoni – Kościół Jezusa Chrystusa Świętych Dni, świadkowie Jehowy. Drugą grupę stanowią ruchy wywodzące się z orientalnych tradycji religijnych i korzystające ze wschodnich technik medytacyjnych, np. Międzynarodowe Towarzystwo Świadomości Kryszny, Transcendentalna Medytacja. Trzecia grupa obejmuje sekty i ruchy wyrosłe na gruncie swoiście pojętego humanizmu. Grupy te propagują nadejście „nowej ery”, odwołują się do okultyzmu, spirytyzmu, astrologii, demonologii. Można do nich zaliczyć np. Wspólnotę Nauk Różokrzyża, Kościół scjentologiczny³⁰.

c) przyczyny powstawania i rozprzestrzeniania się sekt

Zjawisko sekt nie jest obce historii ludzkości oraz historii Kościoła. Gwałtowny ich rozkwit można zaobserwować przy końcu wieków i tysiącleci. Często pojawienie się sekt było reakcją na problemy, niedoskonałości lub zaniedbania występujące w pewnych okresach

---

²⁶ Zwoliński, jw. s. 35-53.

²⁷ Luca. *Sekty* s. 64.

²⁸ Arinze. *Sekty i nowe ruchy religijne* s. 14; *Sekta*. W: K. Rahner, H. Vorgrimler. *Mały słownik teologiczny*. Warszawa: Wyd. Pax 1987 kol. 415.

²⁹ Zob. Ferdek. *Sekty i nowe ruchy religijne* s. 36-41.

³⁰ J. Krucina. *Ruchy religijne - wyzwanie dla Kościoła*. CS 20:1990 s. 97.

czasu. Współczesne przyczyny dynamicznego rozwoju sekt i nowych ruchów religijnych można ująć w cztery grupy³¹:

– przyczyny w wymiarze społecznym. Charakterystyczną cechą naszej epoki jest kryzys instytucji; szczególnie niepokojące jest osłabienie rodziny. Problem ten dotyczy także organizacji społecznych i Kościołów. Zjawisko to wywołuje społeczne wykorzenienie i samotność oraz niezadowolenie z istniejących struktur społecznych. Wielu ludzi odcina się, a nawet neguje obowiązujący porządek społeczny. Sekty oferują człowiekowi nowe struktury i nowy porządek społeczny. Tworząc wspólnoty i grupy oparcia, zapełniają panującą pustkę, przywracają poczucie stabilności i bezpieczeństwa. Zagubionemu człowiekowi dają szansę odnalezienia się, bycia sobą, wejścia w krąg ludzi, którzy uważają się za „elitę”. Sekty stawiając człowieka i jego sprawy w centrum swojego zainteresowania odpowiadają na żywotne oczekiwania człowieka żyjącego we współczesnym świecie. Wychodzą także naprzeciw problemom społecznym, przynosząc konkretne rozwiązania, np. w dziedzinie walki z nałogami³².

– przyczyny w wymiarze kulturowym. Współczesną kulturę znamionuje spłylenie, niepokój, wewnętrzne rozdarcie, zanik wrażliwości na sacrum. Coraz szersze kręgi zatacza kultura śmierci charakteryzująca się lekceważeniem godność osoby ludzkiej oraz brakiem szacunku dla ludzkiego życia. Człowiek wydaje się być dzisiaj zmęczony kulturą świecką, skupioną na materialnym wymiarze ludzkiego życia i poszukując czegoś głębszego. Nierzadko współczesna kultura nie potrafi sprostać tego typu poszukiwaniom, co powoduje, że człowiek zwraca się do praktyk neopogańskich i magicznych, które przeżywają dzisiaj swój renesans. Sekty są w stanie zaproponować swoim wyznawcom nową wizję ludzkiej kultury, świata i historii połączoną z nadzieją, nowymi celami, nowym ładem i możliwością zaangażowania się człowieka w odnawianie świata³³.

– przyczyny w wymiarze psychologicznym. Współczesne społeczeństwo samo pozbawia jednostkę wszelkich stałych punktów odniesienia i tak ją osłabia, że łatwo ulega skrajnościom. Przesadne podkreślanie indywidualizmu powoduje, że na jednostce ciąży coraz większa odpowiedzialność i jest ona zmuszona do dokonywania nieustannych wyborów³⁴. Dzisiejszy człowiek, wewnętrznie rozbit i zagubiony, poszukuje oparcia w grupie oraz

---

³¹ Pawłowicz. *Kościół i sekty* s. 106; zob. M. Fiałkowski. *Parafia wobec sekt*. W: *Efektywne zarządzanie parafią*. Red. M. Sobota. Warszawa: Raabe 2003 J. 1.8 s. 4-5.

³² Libiszowska-Żółtkowska. *Nowe ruchy religijne* s. 48-52; Pawłowicz. *Kościół i sekty* s. 106; Skowronek. *Sekty zgorzenie* s. 9.

³³ P. Capanna. *Od sekularyzacji do neopogaństwa*. W: *Wspólnoty kościelne* s. 169-187; Arinze. *Sekty i nowe ruchy religijne* s. 13.

³⁴ Luca. *Sekty* s. 47-49.

silnego autorytetu, który może wskazać mu drogę życiową. Wysoko ceni się dzisiaj bliskie relacje w małych grupach, gdzie ludzie znajdują zrozumienie, ciepło, serdeczność i życzliwość. Sekty tworzą małe wspólnoty, w których ludzie mogą zaspokoić swoje potrzeby psychiczne, znaleźć schronienie przed niepewnością, brakiem akceptacji i ryzykiem. Silne przywództwo, połączone z bezwzględny podporządkowaniem się i uległością emocjonalną, zapewnia pewien rodzaj stabilności i poczucie pewności³⁵.

– przyczyny wynikające ze stosowanych przez sekty technik werbowania, szkolenia i indoktrynacji. Niektóre techniki werbowania, szkolenia i indoktrynacji mogą także wyjaśniać sukces sekt. Na uwagę zasługują: techniki nacisku, np. „bombardowanie miłością”, metody przebudowy świadomości i kontroli umysłu, manipulowanie poczuciem winy, stopniowe i delikatne wprowadzanie konwertyty w sektę, angażowanie autorytetów naukowych, religijnych i młodzieżowych dla uwiarygodnienia sekty, a nawet o możliwościach stosowania „prania mózgu”, hipnozie i środkach odurzających. Należy także wspomnieć o korzyściach finansowych i politycznych, możliwości zdobycia atrakcyjnej pracy oraz umiejętnego wykorzystania zwykłej ciekawości poszczególnych ludzi³⁶.

d) członkowie sekt

Członkowie sekt i nowych ruchów religijnych to głównie ludzie młodzi, często studenci lub osoby z wyższym wykształceniem, pochodzący przeważnie ze średniozamożnych środowisk, ale także z rodzin rozbitych i uboższych³⁷. Raport Stolicy Apostolskiej zalicza młodzież z rodzin niestabilizowanych, bezrobotną, pochodzącą z mniejszości etnicznych, niezaangażowaną w życie parafii i będącą poza zasięgiem oddziaływania Kościoła, za grupę najbardziej podatną na wpływy sekt i nowych ruchów religijnych. Ponadto należą tu także ludzie ulegający technikom werbowania, liczący na korzyści materialne oraz skonfliktowani z Kościołem³⁸.

Do tej grupy można także zaliczyć ludzi osamotnionych, wykorzenionych, zagubionych, szukających braterstwa, przeżyć religijnych, charyzmatycznych przywódców i uzdrowicieli, bezkrytycznych wobec wydawnictw sekt i ruchów religijnych, ulegających

---

³⁵ S. Van Calster. *Każdy ma jakiś dom, ale nie każdy ma gdzie się schronić. Psychologiczne i socjologiczne refleksje na temat sekt.* „Communio” 11:1991 nr 3 s. 109-113

³⁶ W. Nowak. *Sekty w Polsce a młodzież. Przewodnik.* Olsztyn: Wydział Duszpasterski Kurii Metropolitarnej 1994 s. 17-26; P. T. Nowakowski. *Sekty. Co każdy powinien wiedzieć.* Tychy: Wyd. Maternus Media 1999 s. 22-51.

³⁷ M. Libiszowska-Żółtkowska. *Konwertyci nowych ruchów religijnych z perspektywy socjologicznej.* ChS 23:1993 nr 3 s. 147; T. Doktor. *Ruchy kultowe. Charakter uczestników.* ChS 23:1993 nr 3 s. 157-158; zob. M. Aryle. *Psychology and religion. An introduction.* London and New York 2000 s. 225-226.

³⁸ *Sekty albo nowe ruchy religijne* s. 3.

namowom znajomych, krewnych czy sąsiadów. Wśród członków oraz potencjalnych kandydatów sekt i nowych ruchów religijnych można również odnaleźć ludzi o tzw. mentalności sekciarskiej. Charakteryzuje się ona pogonią za wizjami, objawieniami, prorocत्वami i nowymi przepowiedniami. Ludzie o takiej mentalności łatwo poddają się wpływowi rozmaitych „proroków”, i „przewodników” oraz odznaczają się nietolerancją, agresywnym prozelityzmem, fanatyzmem³⁹. Zdaniem Y. Congara istnieje pewna struktura umysłowa, która skłania do sekciarstwa i w nim znajduje upodobanie. Charakteryzuje ją nieodnoszenie punktów szczegółowych do idei całościowych oraz brak zdrowego krytycyzmu i łatwowierność⁴⁰.

e) skutki przynależności do sekt

Rzadko spotyka się aktualnego członka sekty, który uważa, że sekta wywiera na niego zły wpływ. Innego zdania są osoby z jego otoczenie, które zauważając zmiany w zachowaniu danej osoby szukają pomocy u rozmaitych specjalistów.

U aktualnych członków sekt i nowych ruchów religijnych można zauważyć tzw. „syndrom indoktrynacji” oraz „syndrom sekty”. Pierwszy z nich charakteryzuje nagła zmiana hierarchii wartości połączona ze zmianą zachowań, obniżona elastyczność umysłowa, otępienie uczuciowości, zmiany fizyczne (np. utrata wagi), czasami obsesje, gonitwa myśli i inne. Syndrom sekty przejawia się brakiem możliwości prowadzenia swobodnej rozmowy, gdyż rozmówca ustawicznie powraca do tematu swojej wiary, bezkrytycznym i sloganowym powtarzaniem słów mistrza, trudnościami w koncentracji, brakiem samodzielności, poczuciem lęku i zagrożenia, trudnościami w komunikacji z otoczeniem i życiem poza grupom oraz nieracjonalnymi zmianami w stylu życia, np. w sposobie odżywiania. W przypadku osób, które opuściły sektę odnotowuje się problemy natury poznawczej, emocjonalnej i społecznej. Szczególnie niepokojące są: stany depresyjne, trudności w koncentracji i zapamiętywaniu, fobie, „obciążony język” i inne⁴¹.

2. Rodzina środowiskiem chroniącym przed wpływem sekt

Do sekt trafiają osoby zarówno z normalnych, jak i z dysfunkcyjnych rodzin. Podatność na zwerbowanie zmienia się jednak w zależności od zaspokojenia podstawowych

---

³⁹ Pawłowicz. *Kościół i sekty* s. 107.

⁴⁰ Congar. *Szeroki świat* s.214.

⁴¹ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Międzyresortowy Zespół do Spraw Nowych Ruchów Religijnych. *Raport o niektórych zjawiskach związanych z działalnością sekt w Polsce* s. 46-48; zob. Nowakowski. *Sekty. Co każdy powinien wiedzieć* s. 15-16.

potrzeb dziecka i struktury rodziny. Struktura autokratyczna może sprzyjać ukształtowaniu się osobowości biernej i zależnej lub rozbudzić dążenie do indywidualności, zaś struktura liberalna może przyczynić się do nasilenia potrzeby bliskości i przynależności do grupy. Wszystko to stanowi pożywkę dla działalności sekt⁴².

Rodzina jest środowiskiem, w którym dokonuje się wprowadzenie dzieci w świat wartości, kultury, tradycji i religii. Jeśli funkcjonuje ona prawidłowo to tworzy przestrzeń, w której przekazuje się określoną wizję świata, a jej członkowie uzyskują wsparcie w trudnych momentach swojego życia. Prawidłowe wychowanie w domu rodzinnym prowadzi do pełnego rozwoju osoby w każdym jej wymiarze. Dzieci uczą się przede wszystkim przez naśladowanie rodziców, co wymaga nie tylko stworzenia optymalnych warunków dla ich pełnego i harmonijnego rozwoju, ale i postępowania zgodnego z wpajanymi dzieciom wartościom. Ważne jest zatem tworzenie atmosfery miłości, ciepła rodzinnego, szczerego dialogu i serdecznego otwarcia się na drugiego człowieka. Uwrażliwienie rodziców na konsekwencje ich postaw rodzicielskich i wychowawczych, na tworzenie sprzyjającego klimatu dla rozwoju dziecka należy uznać za istotny imperatyw w działaniach profilaktycznych. Wypełnianie przez rodzinę swoich zadań czyni z niej najlepsze „środowisko antysektowe”⁴³.

Działania rodziny, które mają charakter profilaktyczny, powinny zyskać wsparcie rozmaitych instytucji zajmujących się zjawiskiem sekt. Jest to związane z koniecznością tworzenia ośrodków i poradni, w których można uzyskać fachową informację, pomoc i opiekę prawną, jak i z koniecznością dogłębnego poznania fenomenu sekt, oraz wpływania na odpowiednie inicjatywy państwowe mające na celu ochronę obywateli przed destrukcyjnym wpływem omawianych grup. Kościół wychodząc naprzeciw rodzinie, która staje dzisiaj przed rzeczywistością dynamicznie rozwijających się sekt, powinien tę problematykę umieścić w programach katechezy w szkole dla dzieci i młodzieży, katechez przedślubnych i katechez dla dorosłych, zwłaszcza dla rodziców. Podobnie trzeba ten problem poruszać w homiliach, konferencjach, rekolekcjach i misjach oraz na spotkaniach grup i ruchów religijnych, korzystając z pomocy specjalistów w tej dziedzinie⁴⁴.

---

⁴² Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Międzyresortowy Zespół do Spraw Nowych Ruchów Religijnych. *Raport o niektórych zjawiskach związanych z działalnością sekt w Polsce* s. 38-40; zob. Libiszowska-Żółtkowska. *Konwertyci nowych ruchów religijnych z perspektywy socjologicznej* s. 138-148.

⁴³ A. Wołpiuk. *Przyczyny i motywy przynależności do sekt i nowych ruchów religijnych*. Kraków: WN PAT 2006 s. 309-324; D. Sikorski, S. Bukalski. *Sekty. Destrukcyjne grupy kultowe*. Lublin: Wyd. Gaudium 2004 s. 166.

⁴⁴ M. Fiałkowski. *Rodzina wobec sekt. W: Rodzina wobec współczesnych wyzwań społeczno-kulturowych*. Red. J. Gorbaniuk, B. Parysiewicz. Lublin: Wyd. KUL 2009 s. 233.

Problem relacji rodziny z członkami sekt związany jest najczęściej z sytuacją zaangażowania się kogoś z jej członków w działalność tego typu grup. Dotyczy to szczególnie dzieci, współmałżonków, krewnych ale także przyjaciół. Nie jest łatwo sformułować wyczerpujący zestaw odpowiednich zasad postępowania w takiej sytuacji. Zależy to od stopnia zaangażowania danej osoby w sektę, rodzaju grupy z jaką osoba nawiązała kontakt, a także od osobowości uwikłanej w sektę osoby i relacji jaka panuje między nią i poszczególnymi członkami rodziny. Wydaje się jednak ważne, aby za wszelką cenę utrzymywać kontakt z osobą, która stała się członkiem sekty i wysyłać sygnały, że nadal jest kochana, potrzebna i darzona szacunkiem. W ten sposób wskazuje się bliskiej osobie drogę powrotu. Jest to tym bardziej istotne, że dość często sekta stara się izolować swoich członków od rodzin, przyjaciół i znajomych. Konieczne wydaje się jednak jasne określenie swojego negatywnego stanowiska wobec działalności danej sekty. Wymaga to uzyskania rzetelnych informacji o danej sekcie, którymi trzeba roztropnie dzielić z osobą będącą pod wpływem sekt, unikając oskarżeń pod adresem rozmówcy. Nie można także dawać osobie zaangażowanej w sektę pieniędzy, cennych przedmiotów i dokumentów⁴⁵.

Działalnością sekt i nowych ruchów religijnych wywołuje w społeczeństwie wiele pytań, wątpliwości i problemów. Często owocuje to powstawaniem ruchów kontrkultowych, zwalczających sekty i nowe ruchy religijne z pobudek religijnych oraz ruchów antykultowych, które zwalczają je z pobudek świeckich. W Polsce oba typy ruchów zaczęły pojawiać się na początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. Czerpały one wzorce ze swoich zagranicznych odpowiedników, ale nie mają jak dotąd zbyt dużego znaczenia w Polsce i nie są zbyt liczne. Pomimo to ruchy te są widoczne w mediach upowszechniając pewną wizję sekt i nowych ruchów religijnych. Ruchy te skupiają głównie rodziców, których dzieci stały się członkami sekt. Zatem ich podejście do sekt jest mocno emocjonalne i naznaczone wieloma bolesnymi doświadczeniami oraz osobistymi tragediami⁴⁶. Rodzina w kontaktach z tego typu ruchami musi zachować dużą rozwagę. Trzeba bowiem widzieć dużą rolę ruchów kontrkultowych i ruchów antykultowych w dziedzinie gromadzenia i udostępniania informacji na temat sekt i nowych ruchów religijnych oraz sygnalizowanie ewentualnych nadużyć i nieprawidłowości, byle tylko wspomniane informacje spełniały warunek rzetelności. Nie zawsze jednak można uznać za godne poparcia środki i metody przez nie stosowane.

---

⁴⁵ Wołpiuk. *Przyczyny i motywy przynależności do sekt* s. 325-328.

⁴⁶ T. Doktor. *Nowe ruchy religijne i parareligijne w Polsce. Mały słownik*. Warszawa: Verbinum 1999 s. 23-24.

Nie można także zapominać, że rodzice często są przygnębieni kiedy ich dzieci lub krewni stają się członkami sekt; czują się winni, boleśnie przeżywając swój problem i zamykając się w samotności. Bywają także oskarżani przez środowisko za sposób wychowania swoich dzieci. Tak sytuacja wymaga wsparcia przez grupy, stowarzyszenia, ośrodki i inne struktury duszpasterskie, które poprzez spotkania i wspólnie rozważanie ich sytuacji, pozwolą znaleźć najlepsze rozwiązania zaistniałej sytuacji.

Rodzina jako Kościołem domowym przez wieki musiała zmagać się z różnymi trudnościami i problemami jakie napotykała w realizacji swojego powołania. Z tych doświadczeń, często bolesnych i dramatycznych, wychodziła nierzadko odnowiona i umocniona. Także powstawanie i dynamiczny rozwój sekt w świecie współczesnym można potraktować jako swoisty znak czasu domagający się przemyślenia przez rodzinę swojej tożsamości i podjęcia adekwatnych działań. Wydaje się, że podobnie jak w przypadku innych trudności, na które napotyka rodzina, konieczne jest wypełnianie przez nią zadań, które wyznaczył jej Bóg. Rodzina będąca sobą, żyjąca zgodnie z zamysłem Bożym stanowi skuteczną przeciwwagę na propozycję płynące ze strony sekt. Staje się ona wówczas środowiskiem chroniącym człowieka przed wpływami i zagrożeniami sekt. Wydaje się, że wsparciu i pomocy rodzinie należy przypisać szczególne znaczenie w terapii wobec osób uwikłanych w sekty. Rodzina może być miejscem, w którym osoby uwikłane w sekty odnajdą skuteczną drogę wyzwolenia się spod wpływów sekt⁴⁷.

3. Rzetelna informacja o sektach

Obowiązkiem Kościoła jest rzetelne informowanie wiernych – zwłaszcza tych najbardziej podatnych na wpływy sekt – o ich działalności. Informacja o sektach musi być obiektywna i starać się unikać niesprawiedliwych uogólnień i stereotypów. Z drugiej strony należy unikać rozbudzania ciekawości i reklamowania działalności sekt.

Wymaga to uwzględnienie tematyki sekt w katechezie, rekolekcjach i misjach czy w rozmaitych konferencjach głoszonych dla dzieci, młodzieży i dorosłych. W każdym przypadku konieczne jest dostosowanie takiej informacji do odbiorcy, zawsze mając na uwadze jego dobro oraz wierność prawdzie. Pomocą w tego typu akcjach mogą służyć specjaliści zajmujący się sektami, a także wyspecjalizowane ośrodki badające te zjawiska. Zawsze należy dokładnie sprawdzić, komu powierzamy takie zadania. Dobrze owocuje

---

⁴⁷ Fiałkowski. *Rodzina wobec sekt* s. 235.

podjęcie stałej współpracy ze wspomnianymi specjalistami zajmującymi się fenomenem sekt czy włączenie się w realizowane przez nich długofalowe programy⁴⁸.

Konieczność rzetelnej informacji o działalności sekt stawia przed Kościołem postulat powołania na terenie diecezji lub w wybranych parafiach punktów konsultacyjnych, poradni lub nawet ośrodka zbierającego informacje o sektach jak również służącego konkretną pomocą osobom pokrzywdzonym przez sekty. Takie inicjatywy domagają się znalezienia kompetentnych osób, przygotowanych i gotowych do podjęcia takiej pracy. Konieczna jest również dobra informacja gdzie można uzyskać fachową pomoc i opiekę prawną. Ośrodki takie winny gromadzić rzetelne dane na temat sekt i ruchów religijnych, analizować pojawiające się raporty i literaturę na ten temat oraz współpracować z podobnymi ośrodkami w kraju i zagranicą jak i ze środowiskami akademickimi.

W informowaniu o zjawisku sekt, a także o ośrodkach, poradniach lub punktach, w których można uzyskać pomoc należy wykorzystać gablotki przykościelne, ogłoszenia i parafialną gazetkę. Również biblioteka parafialna powinna gromadzić wartościowe pozycje książkowe poświęcone zjawisku sekt, a takie pozycje powinny być dostępne także w parafialnym sklepiku czy punkcie rozprowadzania prasy katolickiej. Wspomniane informacje można także umieścić na stronie internetowej diecezji i parafii wraz z adresami odpowiednich witryn informujących o działalności sekt⁴⁹.

4. Duszpasterska troska o pogłębianie wiedzy religijnej, liturgię i modlitwę

Sekty, zwłaszcza o rodowodzie chrześcijańskim, wykorzystują ignorancję ludzi wierzących. Często bowiem katolicy nie znają dobrze prawd wiary, nie potrafią ich poprawnie interpretować i odnosić do codziennego życia. Podobnie słaba jest znajomość Pisma św. i jego poprawnej interpretacji. Z tego powodu katolicy nie zawsze potrafią bronić swojej wiary oraz odpowiedzieć na pytania i zarzuty stawiane przez członków sekt. Jeżeli przyjąć, że współczesny człowiek szuka w sektach tego, czego nie może znaleźć w katolickiej wierze, to odpowiednie wyjaśnienie i pogłębienie prawd wiary może zapobiegać procesowi odchodzenia do sekt⁵⁰.

W duszpasterstwie trzeba zwrócić uwagę na pogłębianie wiary poprzez dowartościowanie katechezy i formacji biblijnej. W tym celu należy wykorzystać homilie, rekolekcje i misje, podczas których można systematycznie podejmować i wyjaśniać

---

⁴⁸ *Sekty albo nowe ruchy religijne* s. 5.

⁴⁹ M. Fiałkowski. *Sekta*. W: *Leksykon teologii pastoralnej*. Red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski. Lublin: TN KUL 2006 s. 783-784.

⁵⁰ Zob. Wołpiuk. *Przyczyny i motywy przynależności do sekt* s. 368-374.

najważniejsze prawdy wiary. Temu celowi mogą służyć także wykłady i odczyty organizowane w parafii, poświęcone systematycznemu zgłębianiu nauczania współczesnego Kościoła zwłaszcza dotyczącego aktualnych wyzwań i problemów. Ponadto obecność grupy biblijne pogłębiające znajomość Pisma św., a także dostęp do wartościowej książki teologicznej i prasy katolickiej mogą wydatnie wpływać na podnoszenie poziomu wiedzy religijnej.

Nie mniej ważny jest sposób głoszenia prawd wiary. Konieczne jest głoszenie doktryny chrześcijańskiej w sposób egzystencjalny, ukazując ją jako zdolną dopomóc współczesnemu człowiekowi w znalezieniu odpowiedzi na nurtujące go pytania i wątpliwości. Istotne jest przy tym używanie zrozumiałego dla dzisiejszego człowieka języka oraz ukazywanie prawd wiary w powiązaniu z liturgią i doświadczeniami duchowymi człowieka⁵¹.

Współcześnie obserwuje się wzmożone zainteresowanie duchowością, technikami medytacyjnymi i poszukiwaniem mistrzów i przewodników życia duchowego. Zainteresowanie to wykorzystują sekty, dlatego w duszpasterstwie należy zwrócić szczególną uwagę na praktykę modlitwy i formy kultu. Konieczne jest ustawiczne przypomnienie, że Kościół w swoim skarbcu posiada bogactwo duchowości i tradycji liturgicznych, które jest zdolne zaspokoić potrzeby ludzkiej duszy.

Szczególne miejsce w liturgii zajmuje Eucharystia, zwłaszcza sprawowana w niedziele. Ważne jest staranne przygotowanie niedzielnej liturgii, w której trzeba zaangażować jak największą liczbę osób, na czele z grupami działającymi w parafii. Nie można zapominać o potrzebie wyjaśniania symboliki liturgicznej, aby wierni mogli świadomie i w pełni uczestniczyć w Eucharystii⁵².

Wykorzystując zainteresowanie duchowością trzeba starać się z otwartością przyjmować oddolne inicjatywy osób pragnących pogłębiać życie modlitewne i liturgiczne, organizować dni skupienia, rekolekcje zamknięte, czuwania i pielgrzymki. Można także zapraszać kompetentne osoby, które zaznajomią parafian z bogactwem chrześcijańskiej duchowości, metodami medytacji lub poprowadzą kursy duchowości czy szkoły modlitwy. Konieczne wydaje się także roztropne dowartościowanie w liturgii i modlitwie strony emocjonalnej oraz chrześcijańskiego doświadczenia⁵³.

---

⁵¹ Ferdek. *Sekty i nowe ruchy religijne* s. 274-277

⁵² Fiałkowski. *Parafia wobec sekt* s. 9.

⁵³ *Sekty albo nowe ruchy religijne* s. 4; Arinze. *Sekty i nowe ruchy religijne* s. 15.

5. Wspieranie zrzeszeń religijnych

Charakterystycznym znakiem naszych czasów jest wzrastająca potrzeba przynależności do jakiejś wspólnoty. Współczesny człowiek nierzadko czuje się samotny i poszukuje możliwości bycia z innymi i dla innych. Sekty zapewniają człowiekowi poczucie wspólnoty. Jest to wyzwanie dla parafii, które powinny dążyć do przekształcania się w prawdziwe wspólnoty zdolne wytworzyć klimat zaufania, bliskości i serdeczności. Wydaje się, że najlepszą drogą do osiągnięcia takiego stanu jest tworzenie i popieranie stowarzyszeń, kościelnych ruchów, małych grup i wspólnot religijnych (zob. ChL 29) zaangażowanych w życie Kościoła⁵⁴.

Zrzeszenia są zdolne tworzyć dynamiczne środowiska chrześcijańskie, w których wierzący mogą dzielić się doświadczeniem wiary, pogłębiać swoją wiedzę religijną, co prowadzi do otwarcia się na innych i dzielenia się z nimi swoją wiarą. Służba Ewangelii i głoszenie prawd wiary, prowadzące ludzi do spotkania z Jezusem Chrystusem, musi być poprzedzone solidnym studium nauki chrześcijańskiej pozwalającym poznać prawdy wiary i uniknąć niebezpieczeństwa błędów (CT 47)⁵⁵.

Zrzeszenia religijne służą zarówno wzrostowi życia chrześcijańskiego swoich członków, jak i świadomemu i aktywnemu ich uczestnictwu w posłannictwie Kościoła (ChL 29). Każde z nich, za pomocą sobie właściwych metod, podejmuje formację głęboko wszczepiającą w doświadczenie życia apostołowego (DOK 261). Kształtowanie osób w małej grupie nawiązuje do metody Jezusa Chrystusa, który właśnie w taki sposób przygotowywał Apostołów do głoszenia Ewangelii⁵⁶.

W zrzeszeniach religijnych człowiek ma możliwość zetknięcia się z żywym świadectwem zaangażowania apostołowego i spotkać ludzi, którzy starają się żyć zgodnie ze swoim powołaniem. Pozwala to rozbudzić w członkach zrzeszeń poczucie przynależności do Kościoła i odpowiedzialność za to, co w nim się dokonuje. Katolicy świeccy przygotowują się tutaj do pełnego zaangażowania we wspólnocie wierzących i odczytania w niej swego miejsca. Mogą nauczyć się modlitwy, pogłębić znajomość Pisma św., nauczyć się żyć słowem Bożym w codziennym życiu. Następuje w nich także wprowadzenie w sakramenty i głębszy

---

⁵⁴ W. Nowak. *Sekty w Polsce a młodzież*. W: *Sekty a młodzież w okresie przemian ustrojowych w Polsce*. Red. W. Nowak. Olsztyn: Wyd. Hosianum 2001 s. 18-20.

⁵⁵ Zob. A. Rynio. *Integralne wychowanie w myśli Jana Pawła II*. Lublin: Wyd. KUL s. 304.

⁵⁶ W. Szewczyk. *Małe grupy w parafii – samokształcenie, formacja, działanie*. AK 88:1996 nr 526 s. 403; zob. P. J. Cordes. *Wypowiedź na spotkaniu tematycznym „Kierunki formacji duchowej i apostołowej w ruchach”*. W: *Wiosna ruchów. Materiały z I Kongresu Ruchów Katolickich. 3-4 VI 1994*. Warszawa: Rada Ruchów Katolickich 1994 s. 76.

udział w liturgii⁵⁷. Zrzeszenia stwarzają także dogodne warunki do rozwoju współodpowiedzialności, kreatywności i zainteresowania problemami świata⁵⁸.

Zrzeszenia religijne są szkołą wiary, miejscem gdzie można doświadczyć ewangelicznego nawrócenia, przestrzenią modlitwy i wprowadzenia do liturgii, a także szkołą formacji katolików świeckich do odpowiedzialności za Kościół i świat. Biorąc pod uwagę fakt, że sekty stwarzają duże możliwości dla aktywności ludzi świeckich pilnym zadaniem jest wychowanie świeckich katolików do podejmowania odpowiedzialnych zadań i funkcji w parafii. W pierwszej kolejności formacją taką trzeba objąć liderów stowarzyszeń, ruchów kościelnych i małych grup, a następnie członków wspomnianych struktur, przygotowując w ten sposób przyszłe elity życia duchowego dla Kościoła⁵⁹.

Stowarzyszenia, ruchy kościelne, małe grupy i wspólnoty działające w parafii są nie tylko szansą odradzania się życia wspólnotowego, przekształcania parafii we wspólnotę wspólnot i miejscem odkrywania roli i misji katolika świeckiego. Mogą one także służyć pomocą ludziom pokrzywdzonym przez sekty lub ich najbliższym.

Aktywność i gorliwość sekt i nowych ruchów religijnych należy traktować nie tylko jako zagrożenie dla Kościoła, ale przede wszystkim jako wyzwanie duszpasterskie. Głównym zadaniem Kościoła jest bowiem głoszenie Ewangelii, a nie zwalczanie sekt. Raport watykański przypomina: „należy pamiętać o należnym każdej osobie ludzkiej szacunku i o tym, że nasza postawa wobec szczerych wyznawców innych wiar powinna być nacechowana otwartością i zrozumieniem, nie zaś potępieniem”⁶⁰. W stosunkach z poszczególnymi grupami religijnymi obowiązuje chrześcijanina przestrzeganie przykazania miłości bliźniego, odróżnianie błędu od błędzącego (KDK 28), szacunek dla wolności religijnej i zasad dialogu.

Z drugiej strony, postawa Kościoła wobec sekt i nowych ruchów religijnych nie może być naiwnie ireniczna. Nie można zapomnieć, że grupy te mogą swoim działaniem wpływać destrukcyjnie na ludzi, zaś ich doktryny są zwykle bardzo odległe od nauki Kościoła. Często także potężne siły ideologiczne i polityczne posługują się sektami i nowymi ruchami religijnymi do celów daleko odbiegających od prawdziwego dobra człowieka. Obowiązkiem Kościoła jest więc ostrzeżenie wiernych przed ich działalnością. Jest to związane z

---

⁵⁷ A. Schulz. *Ruchy i stowarzyszenia katolickie środowiskiem formacji i działalności apostolskiej*. W: Komisja Duszpasterstwa Konferencji Episkopatu Polski. *Kościół niosący Ewangelię nadziei. Program duszpasterski Kościoła w Polsce na lata 2006-2010. Bądźmy uczniami Chrystusa. Rok 2007/2008*. Red. S. Sułkowski. Poznań Wyd. Księgarnia św. Wojciecha 2007 s. 213-214.

⁵⁸ Rynio. *Integralne wychowanie* s. 299.

⁵⁹ Zob. M. Fiałkowski. *Formacja chrześcijańska katolików świeckich w świetle nauczania Kościoła współczesnego. Studium teologicznopastoralne*. Lublin: Wyd. KUL 2010 s. 236-237.

⁶⁰ *Sekty albo nowe ruchy religijne* s. 3

koniecznością tworzenia ośrodków i poradni, w których można uzyskać fachową informację, pomoc i opiekę prawną, jak i z obowiązkiem dogłębnego poznania fenomenu sekt i nowych ruchów religijnych, oraz wspieraniem inicjatyw państwowych mające na celu ochronę obywateli przed destrukcyjnym wpływem omawianych grup⁶¹.

W strategii Kościoła wobec sekt nie można zapomnieć o roli rodziny, która jest szczególnym środowiskiem chroniącym człowieka przed wpływem sekt. Rodzina jako Kościół domowy, żyjąca zgodnie z zamysłem Bożym i wypełniająca swoje zadania jest w stanie oprzeć się propozycjom płynącym ze strony sekt i nowych ruchów religijnych, a także być także miejscem skutecznej terapii dla osób uwikłanych w ich działalność. Tego potencjału rodziny nie można pominąć i zmarnować w działalności duszpasterskiej Kościoła.

Dynamiczny rozwój sekt i ruchów religijnych wskazuje także na braki w działalności duszpasterskiej Kościoła. Analizując najważniejsze cechy oraz przyczyny rozprzestrzeniania się i popularności sekt i nowych ruchów religijnych można wskazać na najważniejsze oczekiwania ludzi, które domagają się zaspokojenia.

Szczególnego dowartościowania domaga się katecheza i formacja biblijna, większość sekt i nowych ruchów religijnych wykorzystuje bowiem ignorancję wierzących, którzy nie znając dobrze prawd wiary, nie umieją odpowiedzieć na przedstawiane im zarzuty. W pracy duszpasterskiej należy zwracać uwagę na praktykę modlitwy i formy kultu. Kościół musi ustawicznie przypominać, że w swoim skarbcu posiada bogactwo duchowości i tradycji liturgicznych, zdolne w pełni zaspokoić potrzeby ludzkiej duszy. Konieczne wydaje się także roztropne dowartościowanie strony emocjonalnej oraz chrześcijańskiego doświadczenia.

Sekty i nowe ruchy religijne zapewniają ludziom poczucie wspólnoty. Jest to wyzwanie dla parafii, które powinny dążyć do przekształcania się w prawdziwe wspólnoty zdolne wytworzyć klimat zaufania, bliskości i serdeczności. Wydaje się, że najlepszą drogą do osiągnięcia takiego stanu jest tworzenie i popieranie zrzeseń religijnych zaangażowanych w życie Kościoła.

Sekty i nowe ruchy religijne stwarzają duże możliwości dla aktywności ludzi świeckich. Postuluje to konieczność większego zaangażowania świeckich w życie Kościoła oraz formowania liderów, którzy będą zdolni pokierować życiem rodzących się w parafii grup

---

⁶¹ Tamże s. 5.

i wspólnot. Wiąże się to także z pełnym zaufaniem podejściem do ludzi świeckich w Kościele i powierzaniem im odpowiedzialnych zadań i funkcji⁶².

Fenomen sekt i nowych ruchów religijnych można potraktować jako jeden ze znaków czasu. Wskazuje on na zaniedbane obszary posługi duszpasterskiej i sposoby docierania do zagubionego człowieka, który coraz częściej szuka duchowego wsparcia poza Kościołem. Sytuacja ta domaga się nie tyle rozrachunku Kościoła z sektami, ile twórczego i głębokiego namysłu nad własnym posłannictwem, a w konsekwencji gorliwego podjęcia dzieła ewangelizacji.

---

⁶² M. Chmielewski. *Zafałszowania doświadczenia duchowego w sektach*. W: *Duchowość bezdroży* s. 75-77; zob. także J. Drane. *Co New Age ma do powiedzenia Kościołowi?* Kraków: Wyd. Signum 1993 s. 176-210.